

Intervju: Donald Hejs, prvi zamjenik Visokog predstavnika u BiH: "Milica Bisić je Eliot Nes"

U BiH sam uočio da postoji jasna razlika između onih koji zarađuju velike sume novca i ostatka ljudi. Kada bi se akcije koje preduzima direktor Poreske uprave RS Milica Bisić mogle replicirati na druga mjesta, ova bi zemlja mnogo brže stala na svoje noge

Prvi zamjenik Visokog predstavnika u BiH, Donald Hejs, u intervjuu za "Nezavisne" tvrdi da Bosni i Hercegovini predstoji radikalna reforma pravosudnog sistema, kojom će se inaugurisati moderan sudski sistem, koji zadovoljava evropske standarde, sa visoko profesionalnim i obučenim sudijama, tužiocima, sudskim činovnicima, sudskom policijom i sudskim administratorima. Pored toga, prema njegovim riječima treba uskladiti čitav set novih krivičnih zakonika sa evropskim standardima.

-Krajnji rezultat bi trebalo bi da se vidi za oko dvije godine, kaže

Hejs, dodajući da sve ono što je uz posredovanje međunarodne zajednice planirano, neće imati uspjeha ukoliko sami građani ne budu poštovali i zahtijevali postojanje jednog takvog sudskog sistema.

NN: Gospodine Hejs, OHR ima podatke o 250 slučajeva lošeg ponašanja ili slabih rezultata rada sudija i tužilaca u BiH. Hoće li svi oni biti smijenjeni?

HEJS: Naravno da neće. Imamo pravnike i istražioce koji rade

na tome da utvrde da li postoje pravi razlozi za uklanjanje nekih sudija i tužilaca.

NN: Šta se ustvari podrazumijeva pod lošim ponašanjem i slabim rezultatima rada sudija i tužilaca?

HEJS: Najlakše je bilo identifikovati one koji su blokirali povratak. Oni su manipulisali ljudima u procesu povratka imovine, i vrlo često su uzimali novac za to. Postoje sudije koje su se bavile nezakonitim radnjama u postupku privatizacije. Takođe, ima sudija i tužilaca za koje smo ustanovili da je na njih na neki način izvršen uticaj u nekim krivičnim slučajevima, bilo da se radi o nezakonitoj trgovini ženama, narkoticima, krijumčarenju oružja i slično. Značajan je broj i sudija koji uviđaju da je posao koji treba da obavljaju na osnovu modernih zakona za njih prevelik izazov i oni jednostavno nisu kompetentni da ga obavljaju na pravi način. Oni, naravno, neće biti smijenjeni u toku procesa, ukoliko nisu izvršili neki ozbiljan prekršaj, ali ako dođe do procesa ponovnog imenovanja sudija, onda ćemo morati da odvažemo šta je ko uradio.

NN: Hoće li protiv određenih sudija i tužilaca biti podnesene krivične prijave?

HEJS: Prvi korak je da se oni uklone sa svojih pozicija. Proces smjene nije tako zahtjevan, kao što je krivični proces. Jasno je da će slučajevi u kojima se ustanovi da je bilo korupcije i kriminala biti predati tužiocu. Takve preporuke mogu doći sa raznih mjesta. Od policije, Poreske uprave, Odjela za borbu protiv korupcije i tako dalje.

NN: Šta je sljedeći korak OHR po pitanju reforme pravosudnog sistema?

HEJS: Namjeravamo da u toku narednih mjeseci ozbiljno radimo na identifikaciji korumpiranih sudija i tužilaca i da smijenimo one koji su se našli kao prepreka uspostavljanju vladavine zakona. Istovremeno, radeći zajedno sa

organizacijama kao što su IPTF, OEBS, američka, njemačka, britanska ambasada i sličnim institucijama, uspostavićemo odjeljenje za borbu protiv privrednog kriminala, da bismo kada pojedine sudije budu smijenjene sa svojih pozicija, imali sud koji će na objektivan i fer način može pozabaviti takvim slučajevima. Takođe, namjeravamo da uspostavimo personal veoma visokog kvaliteta. To će biti stručnjaci za krivično pravo koji će raditi na izradi zakona zajedno sa vašim stručnjacima. Neke organizacije i zemlje će obezbijediti obuku za sudije, tužioce, za sudsku policiju i sudske činovnike. Doći će do reforme obrazovanja pravne struke. Moraćemo da se pozabavimo pitanjem krivično kaznenog zakonika i načinom na koji funkcionišu kaznene institucije, odnosno zatvori.

NN: Izjavili ste da podržavate direktora Poreske uprave RS Milicu Bisić. Postoje, međutim, mišljenja da Zakon o poreskoj upravi stavlja ovaj organ iznad države jer poreznici bez sudskog naloga mogu da zaplijene imovinu poreskih dužnika.

HEJS: To poreski radnici mogu i u mojoj zemlji zato što su poreski zakoni drugačiji od uobičajenih zakona. Poreski obveznik se smatra krivim dok ne dokaže suprotno. To mora da bude tako ako je Poreska uprava suočena sa jednim prevejanim kriminalcem, koji krije veliku sumu novca. Ukoliko mu pošaljete unaprijed obavijest da ćete doći da mu zaplijenite imovinu on jednostavno nestane, a nestane i njegov novac.

NN: Privatnici u RS smatraju da su stavljeni u neravnopravan položaj u odnosu na državna preduzeća, protiv kojih Poreska uprava nije pokrenula niti jedan postupak prinudne naplate, a imaju veća dugovanja.

HEJS: Moramo vjerovati da Poreska uprava tek počinje sa ovim procesom, ali i biti svjesni činjenice da vlada ima kontrolu nad državnim preduzećima, i da oni kod njih mogu otići da naplate dug bilo kad. Zašto upozoriti privatna preduzeća tako što bi se prvo otišlo u državna? Mislim, i moje iskustvo u

ovoj zemlji je takvo, da vlada ima veću mogućnost da naplati dugovanja od preduzeća koja ona posjeduje. Vlasnici privatnih preduzeća koji vrše utaju poreza su, čini mi se jako talentovani.

NN: Dužnici uglavnom priznaju dug, ali tvrde da nemaju novac da plate porez. Neki od vlasnika ovih preduzeća imaju potraživanja od Vlade RS.

HEJS: To nije opravdanje. Zašto bi neko plaćao poreze, a oni ne? U BiH sam uočio da postoji jasna razlika između onih koji zarađuju velike sume novca i ostatka ljudi. Vladine službe ovdje su čak i vrlo siromašne. Ako neko sasvim ozbiljno ne krene sa prikupljanjem poreza od onih koji imaju najviše koristi, ljudi koji plaćaju poreze naći će se na dnu ekonomskog lanca, a ne na vrhu. Kada bi se akcije koje preduzima direktor Poreske uprave RS Milica Bisić, hrabre, kreativne i maštovite, mogle replicirati na druga mjesta, ova bi zemlja mnogo brže stala na svoje noge.

NN: Neki Milicu Bisić zovu Eliotom Nesom. Pristaje li joj taj nadimak?

HEJS: Mislim da je ona zaista Eliot Nes.

NN: Treba li BiH zakon o ekstra profitu?

HEJS: To se pitanje postavlja s vremena na vrijeme i u SAD. Na primjer, košarkaška zvijezda zarađuje 45 miliona dolara godišnje, a nastavnik 30 hiljada. Postavlja se pitanje ko daje kvalitetnije usluge društvu? Međutim, ako želite da imate funkcionalnu ekonomiju, stavljanje bilo kakvih zakonskih limita na profit koji stičete na osnovu svoje kreativnosti i inteligencije, zaista je nezamislivo. U svakoj demokratskoj zemlji bi trebalo da vlada pravilo da ako zarađuješ više, trebaš više i da plaćaš društvu. Kao drugo, zarada mora da bude potpuno transparentna i ne smije da bude rezultat nelegalnih aktivnosti. Nisam siguran da je pitanje ekstra profita suprotstavljeno pitanju odakle profit potiče. Ima

slučajeva da je novac stican nelegalno u drvnoj industriji i industriji duvana. Bilo je krijumčarenja oružjem, krijumčarenja falsifikovanih pošiljki nafte za koju se govorilo da služi za grijanje, a u stvari se radilo o dizel gorivu. Za takve stvari trebamo efikasnu policiju, efikasnu carinu i efikasne sudije koji će ove ljude odvesti u zatvor. Zajedno sa vladom razmatramo usvajanje zakona koji bi se ticao prava na konfiskaciju takve robe koja je stečena na nezakonit način, a onda bi se ta sredstva iskoristila da se skine prevelik poreski teret sa drugih.

NN: Podržavate li zakon o otpisu potraživanja koji je predložila Vlada RS?

HEJS: Nedavno smo sa predstavnicima Vlade RS razgovarali o tom zakonu, jer su MMF i Svjetska banka bili zabrinuti povodom učinka, odnosno uticaja koji bi on mogao imati. Ako Vlada pokušava da firme oslobodi prevelikog tereta duga, da bi u procesu privatizacije mogli bolje da prođu, onda možda postoje bolji načini da se to uradi nego što bi bilo uspostavljanje ovog zakona. Još ću sa predsjednikom Vlade RS razgovarati o ovom pitanju, a to će učiniti i druge institucije međunarodne zajednice.

NN: U istom zakonu predloženo je otpisivanje kredita koji su davani proteklih godina iz budžeta RS preko komercijalnih banaka.

HEJS: Ako postoji takva namjera, mi to nećemo dopustiti.